

26. 11. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Novela trestního práva - vyjádření obžalovaného a dohodovací řízení

Poslední velká novelizace trestního zákoníku, trestního řádu a dalších trestněprávních předpisů mimo jiné od 1.10.2020 přinesla novou možnost procesního postupu při hlavním líčení, díky které lze ve věci rozhodnout rychleji a efektivněji. Tato úprava slibuje snížení počtu řízení, kdy bude věc samotná před soudem projednávána a bude probíhat kompletní dokazování ke skutku popsánému v obžalobě. V tomto článku bych se ráda věnovala těmto novinkám a jejich využití v praxi.

Novelizace zákona č. [40/2009](#) Sb., trestního zákoníku, zákona č. [141/1961](#) Sb., trestního řádu a některých dalších zákonů provedená zákonem č. [333/2020](#) Sb. účinným od 1.10.2020 do trestního práva přinesla dva prvky, které sice nejsou v českém trestním právu úplnou novinkou, ovšem jejich užití v rámci trestního řízení je nově rozšířeno. Jedná se o písemné vyjádření obžalovaného k obžalobě a úprava dohodovacího řízení v rámci hlavního líčení.

Instituty to nejsou fakticky v českém trestním právu nové. Obžalovaný měl i ve znění trestního řádu účinném do letošního října právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, jež jsou mu kladeny za vinu a k důkazům o nich (ustanovení § 33 odst. 1 trestního řádu). Tedy i po zahájení projednávání věci před soudem v hlavním líčení mohl obžalovaný sám či prostřednictvím obhájce podat soudu své písemné vyjádření. Na základě novely tak však může učinit na výzvu soudu doručenou spolu s opisem obžaloby. Novelizované ustanovení

§ 196 trestního řádu poskytuje demonstrativní výčet toho, k čemu se obžalovaný může po doručení opisu obžaloby ve lhůtě určené soudem vyjádřit. Prostor obsahu vyjádření je tedy stejně široký jako tato možnost daná obžalovanému v rámci celého trestního řízení od sdělení obvinění. Rovněž písemné vyjádření dle ustanovení § 196 odst. 2 trestního řádu v platném znění je pouze právem obžalovaného, nikoliv jeho povinností. Obžalovaný musí být poučen o následcích spojených s obsahem svého vyjádření.

Právo vyjádřit se k obžalobě, tentokrát ústně a přímo před soudem, dostal obžalovaný na základě novelou do trestního řádu začleněných § 206a a následujících. Po přednesení obžaloby a vyjádření poškozeného vyzve předseda senátu obžalovaného, aby se vyjádřil ke skutečnostem uvedeným v obžalobě, zejména zda se cítí být nevinný nebo vinný spácháním skutku popsáného v obžalobě, zda souhlasí s popisem tohoto skutku a jeho právní kvalifikací, zda souhlasí s navrženým trestem a které skutečnosti považuje za nesporné. Předseda senátu opět musí obžalovaného poučit o následcích takového prohlášení. V tuto chvíli lze rovněž uvést, že obžalovaný setrvává na svém stanovisku k věci sděleném v písemném vyjádření viz výše. Obhájce obžalovaného může za svého klienta toto vyjádření po zahájení hlavního líčení učinit, i když se hlavní líčení koná v nepřítomnosti obžalovaného, nemůže za klienta však učinit doznání nebo prohlášení viny.

Na základě výše popsáných skutečností, jež má obžalovaný právo soudu sdělit, ať již písemnou či ústní formou, může předseda senátu navrhnout sjednání dohody o vině a trestu, a to opět za příslušného poučení obžalovaného. Značnou výhodou oproti pokusu o sjednání dohody o vině a trestu v rámci přípravného řízení je skutečnost, že všechny strany budou na hlavním líčení přítomny (strany či jejich zástupci) a rovněž že předseda senátu zde může působit jako de facto mediátor, který z nadřazené pozice možná i nastíněním právního názoru soudu může na strany působit tak, aby

dohoda byla uzavřena. Tuto možnost vnímám jako velké plus, zvláště lze-li po vyjádření zájmu jednat o dohodě, hlavní líčení přerušit nebo dokonce odročit tak, aby strany měly dostatek času zaujmout k věci konečné stanovisko a nerozhodovat se na místě pod tlakem okolností. Návrh na sjednání dohody o vině a trestu může rovněž učinit státní zástupce nebo obžalovaný, předseda senátu však není povinen návrhu vyhovět.

Soud následně pokračuje v hlavním líčení a buď schválí navrženou dohodu o vině a trestu, případně ji neschválí a pokračuje v dokazování, nebo dohoda navržena vůbec není a soud také pokračuje v dokazování. Výhodou však jasně je, že pro další projednávání věci lze použít případné doznání obžalovaného, souhlas s právní kvalifikací či prohlášení o skutečnostech, které obžalovaný považuje za nesporné. V tomto rozsahu pak již soud neprovádí dokazování a poměrně rychle může přistoupit k rozhodnutí, dokonce v rámci jednoho hlavního líčení. Prohlášení viny učiněné obžalovaným nemusí soud přijmout. Může tak učinit, jestliže takový postup nepovažuje vzhledem k okolnostem případu a prohlášení stran za vhodný, pokud prohlášení viny není v souladu se zjištěným skutkovým stavem, nebo zjistí-li, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného. Zásadní pak je, že soudem přijaté prohlášení viny nelze odvolat a skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadnout opravným prostředkem. K nepřijatému prohlášení viny soud nepřihlédne.

Přínos pro praxi

Popsané změny, zejména pokud jde o vedení hlavního líčení, by měly vést ke zvýšení aktivity stran při hlavním líčení a zejména zrychlit projednávání obžaloby v jednodušších a méně závažných věcech, kdy takové úpravy trestního práva jistě povedou ke zvýšení hospodárnosti trestních řízení. U méně závažných trestných činů, kdy je zaznamenáno doznání obžalovaného již z přípravného řízení, případně k němu dojde až v rámci písemného vyjádření po doručení opisu obžaloby či po zahájení hlavního líčení, se tak dle mého názoru zvýší ochota státních zástupců k jednání o dohodě o vině a trestu, neboť tito ve většině případů trvají na projednání věci v plném rozsahu v hlavním líčení a nepreferují odklony. Jako značnou výhodu pro přípravu obhajoby rovněž vidím to, že dle novely musí obžaloba obsahovat návrh na uložení trestu s uvedením jeho druhu a výměry nebo návrh na upuštění od potrestání. Takto může obhájce s klientem ještě před konáním hlavního líčení realisticky probrat možnosti obhajoby.

Jako nevýhodu, na niž jsem již po uvedení novely do praxe jako obhájce narazila, vidím skutečnost, že doplnění popsanych prvků do trestního procesu klade zvýšené nároky na jejich dostatečné objasnění obžalovanému jako klientovi. Obhájce nyní bude muset skutečně vynaložit úsilí k vysvětlení těchto možností klientovi, tak aby byly pochopeny a klient byl připraven patřičně reagovat během hlavního líčení. U mnohých obžalovaných je toto téměř nemožné a ve spojení s nervozitou, tlakem okolností a nešťastně formulovanou či načasovanou poučovací povinností soudu o následcích prohlášení obžalovaného toto může vést k nežádoucím následkům pro obžalovaného. Samozřejmě zůstává možnost požádat předsedu senátu o krátkou poradu s klientem, kterou soudci obhájcem v podstatě vždy povolí. Zásadní z mého pohledu je, aby obžalovaný měl nejprve možnost si vyslechnout, o jakých skutečnostech může učinit prohlášení, co to znamená a jaké jsou následky těchto prohlášení, včetně jejich neodvolatelnosti. Teprve poté by měl být obžalovanému dán prostor se postupně vyjádřit k tomu, co uzná za vhodné a k čemu je jeho odpověď nezbytná. Důležité je uvědomit si, že učiněná prohlášení jsou neodvolatelná, samozřejmě za předpokladu že je soud přijme, a že značně omezují prostor pro případný přezkum rozhodnutí soudu prvního stupně v odvolacím řízení.

V souhrnu tedy hodnotím novelu trestního řádu co do možnosti vyjádření obviněného a dohodovacího řízení v rámci hlavního líčení pozitivně. Budou-li trestní soudci zavedených institutů využívat a jestliže se ustálí praxe ve vztahu k tomu, jak přesně bude soud postupovat a v jakém pořadí budou obžalovaným popsané možnosti nabízeny, či jak budou obžalovaní o následcích svých prohlášení soudem poučeni, lze očekávat velké zrychlení trestního procesu a zvýšení počtu vyřízených věcí, a to

ke spokojenosti všech stran.

Mgr. Jana Wulkanová,
advokátka

LANGMEIER & CO
advokátní a insolvenční kancelář

[Langmeier & Co., advokátní kancelář s.r.o.](#)

Na Bělidle 997/15
150 00 Praha 5

Tel.: +420 222 200 250

Email: info@langmeier.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)